

Cirkulärnr: 1991:121
Diariernr: 1991:1874
Handläggare: Ulf Palm
Avdsek: J Civilrätt
Datum: 1991-09-10
Mottagare: Kommunstyrelsen, ekonomikontoret
Rubrik: Ny lag om betalningsföreläggande och handräckning
Bilagor: SFS 1990:746 samt Utkast till blankett

Ny lag om betalningsföreläggande och handräckning

SAMMANFATTNING

Den 1 januari 1992 träder en ny lag om betalningsföreläggande och handräckning i kraft (SFS 1990:746), se bilaga 1.

En reformering av den summariska processen (lagsökning, betalningsföreläggande, handräckning) har länge varit aktuell. Det har gällt både frågan om hos vilken myndighet målen skall handläggas och hur förfarandet lagtekniskt skall vara utformat. Syftet med den nya lagen är att få till stånd ett bättre, snabbare och billigare indrivningssystem. De viktigaste nyheterna är följande.

Handläggningen flyttas från tingsrätterna till kronofogdemyndigheterna.

Betalningsföreläggande och lagsökning förs samman till en processform benämnd betalningsföreläggande.

Handräckningarna delas upp i två former, en benämnd vanlig handräckning (bl a avhysning) och en benämnd särskild handräckning (bl a återställande av rubbad besittning).

Kronofogdemyndigheten skall i princip verkställa utslaget utan någon ny ansökan.

Nedan följer en kort redovisning av bestämmelserna i den nya lagen.

BETALNINGSFÖRELÄGGANDE

En ansökan om betalningsföreläggande kan gälla personligt betalningsansvar eller fastställelse till betalning ur fast egendom eller båda delarna (2 §). Fordringen skall vara förfallen till betalning. Förfarandet står också öppet för skadeståndskrav, t ex krav på ersättning i samband med utlåning av biblioteksböcker. Ansökan får rikta sig mot flera gäldenärer. Ansökan om betalningsföreläggande kan även innefatta en ansökan om vanlig handräckning, t ex avhysning, om yrkandet stöder sig på väsentligen samma grund (13 §).

HANDRÄCKNING

De två olika handräckningsformerna som införs är vanlig handräckning och särskild handräckning.

Den vanliga handräckningen (3 §) avser främst avhysning men även bl a borttagande av byggnader och lösa saker samt beredande av tillträde till markområde eller utrymme. För handräckningsåtgärd som följer av föreskrift i lag, t ex 10 kap 12-13 §§ plan- och bygglagen (olovligt byggande), gäller bestämmelserna om särskild handräckning. I övrigt skall särskild handräckning tillämpas vid återställande av rubbad besittning, t ex uthyrd lös egendom, eller om annan olovlig åtgärd har vidtagits beträffande fast eller lös egendom (4 §).

Som exempel på situationer som omfattas av sistnämnda bestämmelse anges i motiven (prop 1989/90:85) att någon vägras tillträde till fast egendom för utförande av arbete på

fastigheten, för utövande av rätt enligt ett servitut eller för besiktning eller liknande, om ägaren eller annan innehavare enligt lag eller avtal är skyldig att tåla detta. Eftersom det finns åtskilliga situationer då både vanlig och särskild handräckning kan komma i fråga skall den som vill att ansökan skall handläggas enligt reglerna för särskild handräckning uttryckligen ange detta i ansökan (15 §). Vid avhysning skall processformen alltid vara vanlig handräckning (4 § andra stycket).

Ansökan om särskild handräckning handläggs i sin helhet av kronofogdemyndigheten medan ansökan om vanlig handräckning går över till tingsrätten om sökanden bestrider ansökan i rätt tid.

ANSÖKAN

Ansökan om betalningsföreläggande eller handräckning skall göras hos kronofogdemyndigheten i det län där svaranden har sitt hemvist (6 §). Med hemvist avses den ort där svaranden är bosatt. För juridiska personer är den ort där styrelsen har sitt säte normalt avgörande för var ansökan skall göras.

En nyhet är att ansökan alternativt kan göras hos kronofogdemyndigheten i det län där egendom som tillhör svaranden finns eller där verkställighet annars lämpligen kan ske (6 § andra stycket). Om avsikten är att ansökan om utmätning skall ske i viss egendom, kan det kanske vara lämpligt att ge in ansökan till kronofogdemyndigheten i det län där egendomen finns.

Ansökan skall göras skriftligen. I ansökan skall sökanden ange sitt yrkande och grunden därför. Vid redovisning av grunden räcker det många gånger med att hänvisa till kontrakt, faktura eller liknande. I ansökan om betalningsföreläggande skall fordringens belopp, förfallodag och eventuell ränta anges. Om sökanden begär dröjsmålsränta behöver grunden för ränteyrkandet bara anges om den yrkade räntan överstiger dröjsmålsräntan enligt räntelagen. Om ansökan om betalningsföreläggande avser fastställelse till betalning i fast egendom eller företagshypotek skall sökanden bifoga pantförskrivningshandlingen.

Riksskatteverket kommer att utarbeta en särskild blankett för ansökan om betalningsföreläggande som kostnadsfritt kan rekvireras från kronofogdemyndigheten eller riksskatteverket (utkast till blankett se bilaga 2).

ANSÖKAN GENOM ADB-MEDIUM

Genom särskilt avtal med riksskatteverket kan ingivare få tillstånd att lämna ansökningar på ADB-medium. För sådan ansökan krävs att datainspektionen har gett tillstånd till överföringen. Ansökan skall ges in på magnetband/fil och tillställas DAFA DATA AB. För varje magnetband/fil som tillställs DAFA DATA AB skall det finnas ett missiv som skall innehålla följande uppgifter.

- Uppdragsgivarens/ombudets namn och adress
- Systemkod
- Bandidentitet
- Datum när bandet framställts
- Antal poster på magnetbandet/filen

Ett exemplar av missivet skall också sändas till riksskatteverket, REX SUPRO, vilket kan ske per telefax. Vilka uppgifter som skall finnas med på magnetbandet/filen framgår av föreskrifter som riksskatteverket har tagit fram.

ADB-ansökan kan inte ske vid särskild handräckning, vanlig handräckning, betalningsfastställelse ur pant eller ansökningar med komplicerade kapital- och ränteyrkanden. Tanken är att ADB-ansökan skall vara förbehållen de stora ingivarna med många ansökningar per år. Riksskatteverket har beräknat att det i vart fall i inledningsskedet krävs ca 2 000 ansökningar per år för att ADB-ansökan skall bli aktuell. Upplysningsvis kan

nämnas att Kommundata för närvarande undersöker möjligheterna att utnyttja ADB-ansökan.

BESTRIDANDE

Om svaranden i mål om betalningsföreläggande eller vanlig handräckning bestrider ansökan skall sökanden genast underrättas om det (33 §). Bestridandet behöver inte motiveras, dvs ett blankt bestridande är tillräckligt. Om sökanden vill hålla fast vid sitt yrkande skall han begära att målet - i den bestridda delen - överlämnas till tingsrätt. Sådan begäran skall ha kommit in till kronofogdemyndigheten inom 3 veckor från den dag då underrättelsen sändes ut. I begäran om överlämnande skall sökanden ange de omständigheter och bevis som han vill åberopa i tingsrätten.

Mål om särskild handräckning skall avgöras av kronofogdemyndigheten även om ansökan bestrids. I dessa fall måste svaranden normalt motivera sitt bestridande för att undgå ett utslag i enlighet med sökandens yrkande.

VERKSTÄLLIGHET

Huvudregeln är att kronofogdemyndigheten skall verkställa utslaget utan någon ny ansökan. Om sökanden av någon anledning inte vill att kommande utslag skall verkställas eller om sökanden har några särskilda yrkande i fråga om verkställigheten, skall detta anges redan i ansökan (16 §). Sägs inget om verkställigheten i ansökan om betalningsföreläggande kommer verkställighet att ske i form av s k fullständig tillgångsundersökning (prop 1989/90:85, s 112). Som bekant får sökanden stå för grundavgiften i utsökningssmål om denna inte kan tas ut av svaranden. Grundavgiften för fullständig tillgångsundersökning är från den 1 juli 1991 750 kronor och för begränsad tillgångsundersökning (utmätning i lön och överskjutande skatt) 350 kronor.

ÅTERVINNING/BESVÄR

Är svaranden missnöjd med ett utslag i mål om betalningsföreläggande eller vanlig handräckning får han, liksom i dag, ansöka om återvinning (52 §). Sådan ansökan skall vara skriftlig och ha kommit in till kronofogdemyndigheten inom 1 månad från dagen för utslaget. Har återvinning sökts i rätt tid skall kronofogdemyndigheten överlämna målet för fortsatt handläggning till behörig tingsrätt.

Den som är missnöjd med ett utslag i mål om särskild handräckning kan inte söka återvinning utan får överklaga utslaget genom besvär till hovrätten inom 3 veckor från dagen för utslaget (55 §).

INTERIMISTISKT BESLUT

I mål om särskild handräckning får kronofogdemyndigheten bevilja den sökta åtgärden omedelbart om sökanden framställer yrkande därom och gör sannolikt att saken inte tål uppskov (63 §). För bifall till ett interimistiskt yrkande krävs att sökanden kan förete sådan bevisning att hans rätt till särskild handräckning framstår som i stort sett obestridlig. Ett interimistiskt yrkande får alltid anses innefatta ett yrkande om verkställighet av beslutet.

KVARSTAD

Den som vill få till stånd kvarstad eller någon annan säkerhetsåtgärd innan utslaget kan verkställas skall ansöka därom hos tingsrätten (inte kronofogdemyndigheten) enligt bestämmelserna i 15 kap rättegångsbalken (62 §).

Förfrågningar med anledning av detta cirkulär besvaras av förbundsjurist Ulf Palm, tfn 08-772 44 32.

SVENSKA KOMMUNFÖRBUNDET
Juridiska avdelningen

Curt Riberdahl

Ulf Palm